

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Citation: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i Hauch, Carsten: *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 242. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529613109584/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Skal fra Kiærne, de Øvrige more sig ved Floskler og høitrvædende Talemaader, og bilde sig ind at have slugt al Verdens Viisdom, naar de have faaet en klin- gende Børnerangle i deres Haand.«

Paa alt dette svarede Casimir aldeles intet.

»Jeg har engang været i en hemmelig Orden,« lagde Zeltner til, »men ogsaa her mærkede jeg, at man i de lavere Grader indskærpede en Tro, som man i de høiere spottede — men du hører mig ikke, Casimir, hvad tænker du paa?«

»Jeg ærgrer mig kun over, at du slap saa heelskin- det fra Tvekampen,« svarede Casimir.

»Du er et Menneske, med hvem man ikke kan tale et fornuftigt Ord,« sagde Zeltner.

Casimir havde dog fattet saameget af Zeltners Phi- losophie, at han kunde meddele en Decl deraf til sin Broder; denne maatte da uvilkaarlig tænke paa nogle af sin Faders Ytringer, der, om de end ikke røbede saa stor Fordærvelse, som Zeltners, dog syntes at henpege paa en lignende Vantro.

SIETTE CAPITEL.

Alexandra.

Skjøndt Lægen i Begyndelsen ikke ansaae Alexan- dras Tilstand for farlig, begyndte han dog, efter no- gen Tid, at blive betænkelig derved. »Hun har lidt en stærk Nerverystelse,« sagde han engang, »hvoraf hun dog nok kunde komme sig, men Ulykken er, at hendes Legeme alt i lang Tid har været undergra- vet.« — »Har De nogen Sorg, der nager Dem?« sagde han en anden Gang til hende selv; herpaa svarede hun intet, men for Leontine tilstod hun, at hun paa

den Dag, hun saae Emilie i Casimirs Arme, havde følt et Dødsstik i sit Inderste.

Engang da Alexandra slumrede, tog Leontine Lægen hen i et Vindue, og bad ham oprigtigt at sige sin Mening om den Syges Tilstand; ved disse Ord rystede han stærkt paa Hovedet, og da Leontine trængte videre ind paa ham, tilstod han, at han kun nærrede lidet Haab. Ved denne Efterretning forandrede Leontines Ansigtstræk, og hun blev dødbleg, dog sagde hun intet Ord, og kort efter, da den Syge slog sine Øine op, og saae paa hende tvang hun sig endog til et venligt Smil.

Alexandra selv gik med stor Ro sin sidste Stund i Møde, og syntes kun ængstelig, naar hun et Øieblik ikke saae Leontine, som derfor næsten aldrig hverken Dag eller Nat forlød hende.

Da Leontine og Pater Vincent en Dag vare alene med Alexandra, rakte den sidste Munken et Brev. »Dette Brev er egentlig til dig og din Broder,« sagde hun til Leontine, »men I modtage det ikke endnu; Pater Vincent skal bestemme, naar det er paa Tiden at give Eder det.«

Neppe mærkede Casimir, at Alexandras Liv virkelig nærmede sig til sin Ende, før Medlidenheden vaagnede i hans Siæl; han besøgte hende da tidt, og viste hende en Opmærksomhed, der formildede hendes sidste Dage. »Var denne Venlighed kommen tidligere, da laae jeg rimeligviis ikke her,« sagde hun engang, »men ak! han er jo dog kun saa venlig, fordi han veed, at Døden snart befrier ham fra mig.«

»Den jordiske Lidenskab rev mig altfor meget hen,« sagde hun nogle Dage sildigere, »jeg haaber, at Kristus og hans Helgene ville tilgive mig.« — »Det ville de,« svarede Pater Vincent, »naar du blot selv tilgiver dem, der, fordi de ogsaa vare henrevne af Lidenskab, have krænket dig.« — »Du har Ret, gode Fader! jeg

vil bede Starosten, at han efter min Død opfylder Casimirs Ønske, derved afsoner jeg maaskoe en Deel af min Brøde.« Da Casimir, der var tilstede, hørte disse Ord, styrtede han ned ved sin Hustrus Læie, trykkede hendes Haand til sine Læber, og vædede den med sine Taarer. Et sagte Suk opsteg fra den Syges Bryst, og et veemodigt Smil viste sig paa hendes blege Mund, medens hun skiælvende trykkede hans Haand til Giengield.

Kort efter, da Casimir havde forladt Alexandras Værelse, mødte han sin Fader, der talte med Major Zeltner. »Er nu du ogsaa bleven Sygevogter?« spurgte denne. — »Alexandra er meget angreben,« svarede Casimir, medens hans Øine viste, at han havde fældet Taarer. — »Det er lettere at græde over de Syge,« sagde Faderen, »end at skaane de Sunde, det er lettere at forgude de Døde, end at opfylde sine Pligter mod de Levende.« Efter disse Ord gik han.

Noget senere kom Munken ud, Zeltner vendte sig bort, da han saae ham, Casimir derimod fulgte ham venlig til Døren. »Have Præster og Hyklere nu ogsaa faact Magt over dig?« udbød Zeltner. — »Hvi fordreier du dit Aasyn, hver Gang du seer Pater Vincent?« spurgte Casimir. — »Denne fromme Munk,« gjenmaeledede Zeltner, »denne Helgen, som I tilbede, jeg kunde fortælle Ting om ham, der vilde forfærde den hele Flok, der nu kysser Sømmen af hans Kiortel.« — »Hvad veed du da om ham?« — »Han er en skinhellig Skurk, det var ham, der først lærte mig Usandhed og Bedrag; ja denne hykkelske Munk med sit heilige Blik har forført og skilt mig fra min Hustru, med hvem han levede et ryggesløst Liv til hendes Dødsdag; men det forstaaer sig, Klosteret og den brede Munkkaabe skiulte hans Gierning for Verdens Øine.« — »Er det muligt?« raabte Casimir. — »Det er saa vist, som at jeg staaer her,«

svarede Zeltner. — »Hvi drog du ham da ikke offentlig til Regnskab?« — »Fordi han har en mægtig Beskytterinde i Warschau, fordi han med hemmelige Konster veed at fængsle Hierterne.«

Ogsaa Bonaventura kom nu, for at see sin Søster, men Zeltners idelige Besøg drev ham snart bort igien, hele den øvrige Familie samlede derimod tidt ved Alexandras Leie, og hun tog en venlig Afsked med dem alle, selv med Emilie.

I sine sidste Dage talte hun tidt om geistlige Æmner, som vel maatte synes underlige for den, der ikke deelte hendes Haab og Tro. — »Er det en Synd, min Fader! at ønske Døden?« sagde hun saaledes til Pater Vincent, engang da Starosten var tilstede. — »En Synd vil jeg ikke kalde det, naar Ønsket ei er forænet med fræk Selvraadighed.« — »Ved Glædesfester,« blev hun ved, »naar Mennesket satte sit Haab til jordiske Goder, følte jeg mig aldrig tilfreds, tværtimod fik jeg da ofte Taarerne i Øinene; naar derimod Nogen døde, selv om det var Børn og unge Piger, der endnu ikke kiendte det Skum paa Livets Sø, som vi kalde Nydelser, da bedrøvedes jeg ikke over de Bortgangne, men jeg var til Mode, som den fangne Fugl, der vorder urolig, og slaacer med Vingerne mod Buret, naar dens Brødre drage bort til de varmere Lande.« — »Det nyttede dig kun lidet at døe,« sagde Munken, hvis ikke den Kraft havde udfoldet sig i din Siæl, der kan bære Siælen over Afgrunden til de lyse Boliger.« — »Du har vel Ret,« svarede hun og blev et Øieblik taus; »troer du,« sagde hun derpaa, »at man fra de evige Boliger endnu kan kaste sit Blik ned, og see sine Venner paa Jorden?« — »Dette er jo netop de Troendes høieste Trøst,« svarede Munken, »thi ikke blot den ene Christus er vor Midler, men alle gode Aander, der have vandret over Jorden, ligge for vor Skyld bedende for den Eviges Throne; derfor

er det jo, at vi anraabe vore Helgene, at vi opstille deres Billeder i vore Kirker og paa Veiene, hvor Vandrerne knæler, og hvad ere de tusinde glimtende Stjerner i Natten andet, end svage Afbildninger af de Saliges Øine, der giennem Dødens Nat kunne see os, og af de himmelske Kræfter, der holde vore Siæle svævende over Afgrunden? thi alle Støvets Velgierninger ere for Intet at regne mod dem, der bestandig udstrømme fra hine lyse Skikkelser i det Høie, som fra en udtømmelig Brønd.»

»Du har Ret, min Fader! alle Støvets Gierninger ere for Intet at regne, men dog bør de ikke udsættes til det vorder for silde.« Dermed reiste hun sig halvt op, og vinkede Starosten hen til sit Leie. — »Vil De høre en Døendes Bøn, min Fader?« spurgte hun. — »Ja, og opfyld den, hvis jeg kan, min Datter.« — »Jeg forudseer Tider, der ere farlige for den, der staaer alene, lover De mig derfor, at Leontine efter min Død bliver hos Dem?« — »Det lover jeg.« — »Jeg har endnu en anden Bøn.« sagde hun, og holdt inde et Øieblik, ligesom for at samle Kræfter, »jeg har kun lidet bidraget til Casimirs Lykke i mit Liv, jeg ønskede derfor at bidrage dertil ved min Død; lover De mig, efter min Bortgang, at forene ham med sin Elskede?« — »Hvem kalder De hans Elskede?« — »Emilie,« sagde hun, og sank nat tilbage paa sit Leie.

Det var kiendeligt, at disse Ord frembragte et ubehageligt Indtryk paa Starosten; han taug længe stille, endelig sagde han: »Veed De ogsaa, om Emilie vilde blive lykkelig ved denne Forbindelse?« — »Det haaber jeg vist.« — »Nei,« raabte Starosten og blev pludselig bleg, »det er umuligt, hun elsker ham ikke, hun kan ikke elske ham.« — »Emilie elsker ham,« sagde Alexandra. — »Og om saa var, Emilie og Casimir kunne aldrig ægte hinanden.« — »Jeg havde ikke

troet, at De vilde afslaae en Døendes sidste Bøn.« — »De vilde selv allerneest gyse tilbage for dette Ægteskab, hvis De vidste, hvad jeg veed,« sagde Stas rosten, hvorpaa han i stærk Bevægelse gik sin Vei.

Nu skriftede den Syge og modtog de to Sacramenter, der i de catholske Lande meddeles den Døende.

Kort efter faldt hun i en søvnliggende Tilstand, der varede til den følgende Midnat. Da vendte igien hendes Livskraft tilbage, og hun slog sine Øine op, der skinnede med en usædvanlig Glands. — »Troer du,« sagde hun til Broder Vincent, »at jeg er vis paa den evige Salighed?« — »Guds Naade kalder jo alle Fromme,« svarede Munken. Da foldede den Syge sine Hænder, og hendes hvide Læber bevægede sig, og syntes at fremstamme latinske Bønner, medens Øinene stirrede paa den eenlige Lampe, der brændte i Værelset. Kort efter taug hun, og vendte sit Blik fra Lyset henimod en mørk Krog. »Seer du ikke de sorte Drømme,« sagde hun pludselig, »der strække Hænderne ud imod mig af Natten? O hielper mig, alle Helgene! og giver mig ikke nu uigienkaldelig og for evig til Pniis for den!« — »For hvem?« spurgte Munken. — »For den evige Nat, hvor Dæmonerne aldrig flygte for Morgensolen, hvor Drømmens gyserlige Lærver, der kun øiebliklig stirrede paa mig i den jordiske Søvn, vorde min evige og eneste Omgang, langt borte fra dem, der kiendte mig levende, thi der er en streng Dømmer over os Alle, og vi skulle gjøre Regnskab for hvert unyttigt Ord, vi have talet.«

»Er da ingen Tro saa fast, at den ikke skiælver under Dødens Aandepust!« sagde Munken, »din Vei giennem Mørket skal kun vorde kort,« blev han ved, »og snart ville de milde Drømme besøge dig, der omflagre Siælen paa dens Flugt til det himmelske Morgenland, hvorfra Livets Sol oprinder.«

»Ja, du har Ret,« raabte hun, »jeg seer dem, jeg seer de Øine, du talte om, de tusinde trofaste, velbekendte Øine, der betragte mig, lig Stierne i Nat-ten, men jeg seer ogsaa Skyerne, der fare forbi, lig Aandeklæder, hvori ingen Aand mere findes, jeg seer ogsaa Døden, der løfter sit kridhvide Aasyn op bag Kirkemuren, medens Klokkerne klinge over en aaben Grav; Maria, du hellige, du vidunderlige Rose, du klarste blandt de Stierne, der lyse paa Havet, bed for mig! *ora pro nobis!*« Dermed begyndte hun igjen med Iver at fremstamme latinske Bønner, medens de dødblege Fingre uvilkaarlig bevægede sig, ligesom de talte Perlerne paa en Rosenkrands.

Nu reiste Leontine sig op, der hidtil havde siddet taus ved Alexandras Leie. Hendes Kinder vare blege, som den Døendes, hun bøiede sig ud over Søsteren, og tørrede Sveden af hendes Pande, derpaa skred hun, ligesom en Nattevandrerske, med Blikket heftet paa Søsteren, og uden at betragte de Gjenstande, forbi hvilke hun gik, hen giennem Værelset. — »Hvad vil du, min Datter?« spurgte Munken. — »Jeg vil synges din egen Sang, hvori du lader Dødsengelen til- tale Mennesket; jeg veed det, den maa og den skal hielpe.« Efter disse Ord greb hun en Harpe, der stod i en Krog af Værelset, og begyndte følgende Sang:

O, du, som græder, visk din Taare bort!
Og du, som sørger, husk din Sorg er kort!
Thi du har Ro, naar Hiertet stille staaer,
Og Dødens Engel læger dine Saar.

Ja skøndt i Graven falmer Fyrstens Dragt,
Og skøndt kun Ormen der har Kongemagt,
Saa frygt dog ei, naar med et ydmygt Sind
Du ad den mørke Hvælving vandrer ind.

Thi hvad du virker i din bedste Stund,
Hvad Pigen aner i den dunkle Lund,
Hvad Orglet vækker med sin dybe Klang,
Hvad Barnet skuer i sin Drøm saa lang,

Og hvert et Ord, der skienker Livet Trøst,
Hvert ædelt Forsæt, hver uskyldig Lyst,
Hvert saligt Blund i Kiærlighedens Arm,
Hvert deiligt Billed af en Digterbarm,

Det er kun Frø, der synker i mit Skiød,
Og som du skue skal, naar du er død,
At staae, som Blomster, i en evig Krands,
Mens Gravens Bølge skienker dem sin Glands.

Thi al den Graad, der randt i Støvets Land,
Den vorder her et dybt og deiligt Vand,
Hvis Dug forfrisker mine Blomster smaa,
Hvis klare Bølger ingen Storm kan naae.

I dem fornyes hver Erindring blid,
I dem fornyes selv den gamle Tid,
Derfor i dem sig bader hver en Mø,
Og sukker henrykt: Det er sødt at døe.

Af Bølgens Dyb sig hæver mangan Strand,
Hvor milde Blikke vinke dig til Land,
Der sidder Elskeren sin Elskov nær,
De bedste Drømme drømmes atter her.

Og hver en Ven, for hvem din Taare randt,
Sely den, du elsked, som du hist ei fandt,
Den finder du, hvor Dødens Bølge leer,
Og hvis I vil, I skilles aldrig meer.

Og Alfer lege under Rosens Tiørn,
Det er de mindste, lykkeligste Børn,
Hvis Blik jeg slukte, før de kunde see,
Hvis Mund jeg lukte, før den kunde lee.

Og Ynglingsskarer, Oldingsskygger graae,
Og skønne Piger, længstforglemte Smaa,
Og Helteslægter fra den svundne Tid,
Paa tusind Veie samler jeg dem hid.

Og Mænd og Qvinder, spredt fra Syd til Nord,
Uhyre Aander fra en anden Jord,
Og de, der sildigst sprang af Tidens Strøm,
De mødes her med Oldtids ældste Drøm.

Og Nattens Billeder bag Fieldets Muur,
Ufødte Fostre af en vild Natur,
Og blege Larver, uden Siælens Liv,
De flagre her, som Taager, mellem Siv.

Men hine Væsner, der ved Konst blev til,
Der hist dig syntes kun et Skyggespil,
De her, som Stjerner, paa min Himmel staaer,
Og vinde Liv, hvor Jordens Pragt forgaaer.

Dog uden Ende løber Dødens Vei,
Ved firne Verdner selv den standser ei,
I Evighedens Ring den taber sig,
Og kun dens Indgang kan jeg vise dig.

Under denne Sang blev Alexandra rolig, hvorimod Pater Vincent med kiendelig Uro hørte derpaa. »Dette Digt havde en besynderlig Indflydelse paa mit eget Liv,« sagde han, »imidlertid findes der vel andre Syner og Skikkelser hinsides Graven, end de,

der gjøglede for en Ynglings Siæl, som endnu halvt hørte Verden til.«

»Tvivler du nu paa dine bedste Tanker?« sagde Leontine. — »Nei,« svarede Munken, »men der gives ogsaa et Skrækkens og Formørkelsens Rige, for hvilket jeg dengang frivillig lukkede mit Øie, om dette Rige taler derfor Sangen intet.«

»Gientag disse Vers!« udbrød pludselig Alexandra. Leontine opfyldte hendes Begiering, den Syge laa ganske stille, medens de bleve siungne.

Efter Pater Vincents Raad istemte nu Leontine nogle gamle catholske Psalmer, hvilke han ledsagede med en dyb og fuldtonende Bas. Under disse Melodier faldt Alexandra tilsidst i en mild Slummer.

Leontine nærmede sig nu igjen til Søsterens Leie, som hun i lang Tid uafbrudt betragtede; endelig brast hun i den heftigste Graad. — »Hvi græder du saa heftigt, min Datter!« spurgte Munken. — »Seer du ei, at hun er død?« svarede Leontine, »hun aander jo ikke mere.«

Nu betragtede ogsaa Munken hende nøiere. — »Vel hende, hvis det er saa,« sagde han endelig, »thi da er hun uden Smerte gaaet ind i Evigheden, da er hun slumret ind i Døden, under Melodier, ligesom Barnet slumrer ind i sin Vugge.«

Men Leontine havde denne Gang taget fejl, thi mod Morgenstunden slog Alexandra igjen Øinene op. — »Casimir!« raabte hun pludselig med høj Røst, og rejste sig halvt op, »svigt ikke dit Fædreland, Casimir! svigt det ikke for at følge den fremmede Qvindel«

Dette var det sidste Glimt af Lampen, før Livet slukkedes, og før Casimir kom for at høre hendes Afskedsord, var Alexandra indslumret for bestandig.

Til Starostens store Misfornejelse vare alle Alexandras Diamanter og Ringe efter hendes Død forsvundne, heller ikke fandtes der, som man havde ventet, rede Penge i hendes Gjemmer. Da hun imidlertid i et efterladt Papiir erklærede, at alt dette var bortskienket til Trængende, talte Starosten ikke mere derom.

Efter en Bestemmelse, som den Afdøde ved sit Giftermaal havde truffet, arvede Leontine en Trediedeel af hendes Formue, det Øvrige tilfaldt Casimir.

De Fattige i Omegnen vare meget bedrøvede over Alexandras Død. »Det vilde vare længe,« sagde de, »før de fik en slig Frue igien, thi hun havde ikke blot hiulpen de Trængende, men hun havde ogsaa antændt mangfoldige Lys paa de Helliges Altere.« Ja endskiøndt de selv ingen Fordeel havde deraf, syntes dog den sidste Fortieneste dem endnu større, end den første.

Saasnart det Rygte udbredte sig, at den unge Frue var død, samlede Mange, der med Suk og Graad forlangte at see hendes Liig, men disse bleve alle, efter Starostens Ordre, bortviste. Begravelsen skede med stor Pragt, dog blev Liget først kun bisat i S., for derfra siden at føres til en Gravkielder i en af Krakaus Kirker.

Paa Begravelsesdagen befandt Casimir sig i et underligt Lune, thi han var snart bedrøvet, snart lod han høit, skiøndt hans Øjne paa samme Tid hang fulde af Taarer, og han lignede saaledes en af disse urolige Dage, hvori Vinden driver Skyerne hurtig over Himlen, saa Regn og Solskin afvexle, og Lys og Skygge jage hinanden. Med denne hans Opførsel var imidlertid hverken Starosten eller det øvrige Selskab synderlig tilfredse, end mindre opbyggede den Størstedelen af Husets Folk, der inderlig havde elsket den Afdøde. Disse sidste tilskreve imidlertid Emilie al

252

Skylden, hvilken de desuden ansaae som Aarsagen til Alexandras Død, ja flere af dem gik endog saa vidt, at de troede, hun ved Hexeri havde forblindet og fanget Casimir.

En fuldkommen Modsetning til Casimir dannede Leontine, der, uagtet hun var stille og alvorlig, dog i Andres Nærværelse skjulte sin Sorg, og viste en Fatning, hvorved selv Starosten studsede.

»Leontine er i Sandhed en kold Skabning,« sagde Emilie, »for denne Søster troede man dog, at hun nærrede nogen Godhed, og nu viser hun sig næsten ligegyldig ved hendes Død.«

»Hun viser sig saa,« svarede Pater Vincent, »thi Ingen seer de Taarer, hun fælder paa sit censomme Kammer.«

SYVENDE CAPITEL.

Barndomsaarene.

»Veed du, at Alexandra er vorden en Helgen?« sagde Czernim, da han efter Begravelsen var alene med Munken. — »Hvad mener De dermed?« — »Engle ere jo nedstegne fra Himlen, for at synge over hende i hendes Dødsstund, flere af Gaardens Folk have jo hørt de himmelske Melodier.« — »Ja, hendes sidste Kamp blev mildnet ved geistlig Musik,« svarede Munken, »mig mindede denne Dødsmaade om et Væsens Bortgang, der var mig det kærester paa Jorden, og der virkelig døde under Afsyngningen af en geistlig Sang.«

»Om hende skulde du fortælle os Noget, overhovedet gad jeg gjerne vide, hvorfor en Mand, som du, der, trods alt Sværmeri, dog synes kaldet til noget Bedre, har lænkebunden sig i et Kloster.«